

Kuidas elada, kui ei ole õigust töötada?
Seisukohavõtt varjupaigataotlejatele töötamise
õiguse andmise kohta

EESTI PAGULASABI MTÜ

Vallikraavi 19, 51003 Tartu

www.pagulasabi.ee

Käesolev varjupaigataotlejate töötamise õiguse analüüs on valminud Eesti Pagulasabi MTÜ ja Eesti Inimõiguste Keskus SA ühisprojekti “Huvikaitse võimendamine varjupaiga- ja pagulaspoliitikas” raames.

Euroopa Liidu liikmesriikide õiguslike regulatsioonide ülevaate koostasid Annely Albert, Laura-Liisa Kruusamäe, Ingrid Kääramees ja Eero Janson. Raporti koostasid Eero Janson ja Kristina Kallas.

Projekti rahastab EMP toetuste Vabaühenduste Fond Avatud Eesti Fondi vahendusel.

Avatud Eesti Fond
Open Estonia Foundation

Kuidas elada, kui ei ole õigust töötada?

Seisukohavõtt varjupaigataotlejatele töötamise õiguse andmise kohta

Viimastel aastatel on Eestisse saabunud keskmiselt 70-80 rahvusvahelist kaitset otsivat inimest aastas. Suurem osa neist veedavad riigis minimaalselt 6 kuud, mil toimub nende taotluse menetlemine. Paljudel juhtudel venib periood aga veelgi pikemaks, kuna varjupaigast keeldumise otsuse edasikaebamisel võib vaidlusprotsess kesta aastaid. Kogu selle perioodi vältel elab enamik taotlejaid vastuvõtukeskuses ning need, kes saavad seda endale lubada, ka omal käel korterit üürides või tuttavate juures. Oma elatise saamisel sõltuvad vastuvõtukeskuses elavad taotlejad aga toimetulekutoetusest ja keskuse poolt pakutavatest teenustest, kuna neil puudub seaduse järgi õigus Eestis töötada.

Eesti välismaalastele rahvusvahelise kaitse andmise seadus (VRKS) annab varjupaigataotlejatele õiguse taotleda luba töötamiseks ühe aasta möödumisel esmase taotluse esitamistest (§ 10¹ lg 1). Samas, taotlused vaadatakse reeglina läbi maksimaalselt 6 kuu jooksul ning ühe aasta piirang puudutab vaid esmast taotlust. Juhul kui taotleja kaebab esmase kaitsest keeldumise otsuse edasi, siis vaidlusprotsessi ajal tal töötamise õigust ei ole (v.a juhtudel, kui töötamise luba saadi enne vaidlusprotsessi). Nii on seaduses küll teatud piirangutega antud varjupaigataotlejatele õigus töötada, kuid seatud piirangud sisuliselt elimineerivad sätestatud õiguse.

Varjupaigataotlejate töötamise õiguse piiramine ei ole alati põhjendatud ning ei kanna endas sellele seatud eesmäärke. Varjupaigataotlejate kiirele tööturule lubamise eelistele on teiste seas tähelepanu juhtinud Euroopa Komisjon,¹ tuues välja, et mitmed varjupaigataotlejad saavad uude riiki väärtuslike oskustega, teadmistega ning töökogemusega, mida pakkuda kohalikule majandusele. Samas, töötamise õiguse puudumine tekitab sõltuvusolukorra, kus varjupaigataotlejad on sunnitud sõltuma sotsiaaltoetustest või erasektori, peamiselt vabaihenduste abist.

Varjupaigataotlejate võimalikult kiire tööturule lubamine pärast riiki saabumist on kasulik nii taotlejale kui ka vastuvõtvale riigile. Lisaks tööjõuturu elavdamisele ja taotlejate iseseisvaks muutmisele vähendab töötamise õigus vastuvõtva riigi kulusid, kuna sellisel juhul ei vaja taotlejad endisel määral riiklikke toetusi ja vastuvõtukeskuse poolset majutust. Teiselt poolt aitab varjupaigataotlejate tööturule lubamine genereerida lisatulu tööjõumaksude näol, seejuures hoides inimesi ebaseaduslikult töötamast. Samuti aitab töötamine kaasa taotlejate tööharjumuse ja kõrge enesehinnangu säilitamisele, varajasele ühiskonda integreerumisele või vastuvõtvast riigist lahkumise järel edukale reintegreerumisele päritoluriiki. Lisaks hoiab töötamine ära varjupaigataotleja sotsiaalse marginaliseerumise, mis on seotud ainult toimetulekutoetustest

Varjupaigataotlejate võimalikult kiire tööturule lubamine pärast riiki saabumist on kasulik nii taotlejale kui ka vastuvõtvale riigile.

1 Varjupaigataotlejate kiire tööturule lubamise poolt on argumenteeritud EQUAL programmi poliitikate briifis "Getting asylum seekers into employment" (2007, <http://ec.europa.eu/employment_social/equal_consolidated/data/document/etg5-policybrief-employment07_en.pdf>) ja Euroopa Komisjoni varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuete direktiivi muutmise ettepanekus (2008, <[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2008\)0815_/com_com\(2008\)0815_et.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2008)0815_/com_com(2008)0815_et.pdf)>). Samuti on tööturule lubamise eelistele tähelepanu juhtinud European Council of Refugees and Exiles ("Position on the Reception of Asylum Seekers", 2001, <<http://www.ecre.org/topics/areas-of-work/protection-in-europe/143.html>>).

elavate inimeste kuvandiga ühiskonnas ning mis on osaliselt põhjuseks, miks ühiskond on varjupaigataotlejate suhtes negatiivselt meelestatud.

Lisaks on teiste Euroopa riikide kogemused näidanud, et lühike töötamise õiguse ooteaeg ei ole riigi valikul taotlejate jaoks oluline kriteerium.² Seega ei ole põhjendatud kartus, et kiire tööturule lubamine suurendaks järsult varjupaigataotlejate arvu.

Töötamise õiguse andmine aitab genereerida lisatulu tööjõumaksude näol, seejuures hoides inimesi ebaseaduslikult töötamast

2003. aastal vastuvõetud Euroopa Liidu direktiiv 2003/9/EÜ varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuete kohta näeb ette, et liikmesriigid peavad oma tööturu avama varjupaigataotlejatele vähemalt **ühe aasta** jooksul pärast varjupaigataotluse esitamist.³ 2013. aasta. juunis vastuvõetud uuesti sõnastatud direktiiv 2013/33/EL vähendab ooteaja **9 kuule**⁴ ning seejuures ei tohi juba antud töötamise õigust varjupaigataotlejalt ära võtta ka esmase negatiivse otsuse apelleerimise ajal.⁵ Samas on igal liikmesriigil õigus seada tööturul eelisseisundisse Euroopa Liidu ja Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriikide kodanikud ning riigis seaduslikult viibivad kolmandate riikide kodanikud.⁶ Uues direktiivis rõhutatakse eraldi, et riik peab taotlejatele tagama *tegeliku* juurdepääsu tööturule.⁷ Tegemist on miinimumnõuetega, mistõttu võivad riigid kehtestada varjupaigataotlejatele ka soodsamaid tingimusi.

Euroopa Liidu liikmesriigid jagunevad varjupaigataotlejatele töötamise õiguse andmise poolest kolme suuremasse gruppi (vaata ka Tabel 1 ja Lisa 1):

- enam kui pooled liikmesriigid ehk 15 riiki on sätestanud hetkel veel kehtivast direktiivi 2003/9/EÜ miinimumnõuetest soodsamad tingimused, lubades varjupaigataotlejad tööturule vähem kui 12 kuu möödudes taotluse esitamisest;
- 11 riiki lähtuvad täpselt kehtivast miinimumnõudest ning piiravad varjupaigataotlejate ligipääsu tööturule maksimaalse lubatud ajaga, s.t ühe aastaga;
- 2 riiki on aga varjupaigataotlejatel töötamise sootuks keelanud, kusjuures Leedu on ainsana vastuolus talle kohustusliku vastuvõtutingimuste direktiiviga.⁸

2 Still Human Still Here (2010), "At the end of the line: Restoring the integrity of the UK's asylum system", <<http://stillhumanstillhere.files.wordpress.com/2009/01/at-the-end-of-the-line-2010.pdf>>, lk 71-72. Vaata ka Zetter, Griffiths, Ferretti & Pearl (2003), "An assessment of the impact of asylum policies in Europe 1990-2000", <http://www.irr.org.uk/pdf/asylum_policy_impact.pdf>, lk 49-50.

3 Euroopa Liidu Nõukogu (2003), "Nõukogu direktiiv 2003/9/EÜ, 27. jaanuar 2003, millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded", <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0009:ET:PDF>>, artikkel 11/2.

4 Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu (2013), "Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2013/33/EL, 26. juuni 2013, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (uuesti sõnastatud)", <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:180:0096:0116:ET:PDF>>, artikkel 15/1.

5 2003/9/EÜ, artikkel 11/3; 2013/33/EL, artikkel 15/3.

6 2003/9/EÜ, artikkel 11/4; 2013/33/EL, artikkel 15/2.

7 2013/33/EL, artikkel 15/2.

8 Euroopa Komisjon (2006), "Komisjoni aruanne Nõukogule ja Euroopa Parlamendile Nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/9/EÜ, millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded, kohaldamise kohta", <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0745:FIN:ET:PDF>>, lk 8. Direktiiv ei ole kohustuslik Iirimaa ja Taanile.

Kuna 2013. aasta juunis vastuvõetud uuesti sõnastatud direktiiv vähendab töötamise õiguse ooteaja 9 kuule, peavad 12 liikmesriiki, milles on kehtestatud pikem ooteaeg, nende hulgas ka Eesti, võtma ette oma õiguslike regulatsioonide muutmise 2015. aasta juuniks.

Kõige soodsamad tingimused varjupaigataotlejate töötamiseks on loonud **Kreeka, Portugal ja Rootsi**. Rootsis saavad varjupaigataotlejad õiguse töötada kohe pärast taotluse esitamist, ilma vajaduseta taotleda tööluba. Lisaks võib varjupaigataotleja, kes on Rootsis taotluse menetlemise ajal vähemalt kuus kuud töötanud, jääda ka pärast lõpliku eitava vastuse saamist Rootsi tööle, juhul kui tema oskuste järele on vajadus.⁹ Portugalis, kus varjupaigataotlejale antakse ajutine elamisluba, on ligipääs tööturule piiratud vaid taotluse esitamise ja taotluse menetlusse vastuvõtmise otsuse vahel, mis ei tohi olla pikem kui 20 päeva. Kuigi Kreekas antakse samuti teoreetiliselt varjupaigataotlejatele töötamise õigus kohe, raskendab seda reaalsuses kaks asjaolu: töötamiseks on vajalik spetsiaalne varjupaigataotleja kaart, mis antakse varjupaigataotlejale pärast esimest ametlikku intervjuud, mis peab toimuma alles kahe kuu jooksul alates tema maale sisenemisest, ning töötamisel antakse eelisõigus Euroopa Liidu kodanikele, Kreeka päritolu inimestele ja rahvusvahelise kaitse saanud inimestele.¹⁰

Üsna lühikesed ooteajad on kehtestanud ka **Austria ja Soome**, kus on töötamise õiguse saamise piiriks kehtestanud 3 kuud taotluse esitamisest. Soomes tekib see õigus seejuures automaatselt, s.t ilma nõudeta taotleda tööluba. Kolmekuuline ooteaeg võib pikeneda kuuele kuule juhul, kui taotlejal puudub kehtiv reisidokument. Austrias on töötamise õiguse ooteaeg küll lühike, kuid sisse on seatud üsna karmid tööturukontrollid ja kvoodid, mistõttu praktikas võimaldatakse varjupaigataotlejatele vaid hooajalist tööd, põhiliselt põllumajanduse, turismi ja metsanduse valdkonnas.¹¹

Tabel 1. Varjupaigataotlejate töötamise õigus Euroopa Liidu liikmesriikides.

0-1 kuud	Kreeka ¹ Portugal Rootsi
3 kuud	Austria ^{1, 2, 3} Soome
6 kuud	Belgia ² Hispaania ² Holland ^{2, 4} Itaalia Küpros ³ Poola ² Taani
9 kuud	Luksemburg ^{1, 2} Sloveenia ^{1, 2} Ungari ^{1, 2}
12 kuud	Bulgaaria ² Eesti ² Horvaatia ² Läti ^{1, 2} Malta ^{1, 2} Prantsusmaa ^{1, 2} Rumeenia Saksamaa ^{1, 2} Slovakkia Suurbritannia ^{2, 3} Tšehhi ²
Töötamise õigus puudub	Iirimaa Leedu
¹ Tehakse tööturukontroll. ² Vajalik on tööloa taotlemine. ³ Töötamine on lubatud vaid kindlates sektorites. ⁴ Töötamine on lubatud piiratud aja.	

9 Asylum Information Database (2013), "National Country Report: Sweden", <http://www.asylumineurope.org/files/report-download/aida_report_sweden_0.pdf>, lk 37.

10 Asylum Information Database (2013), "National Country Report: Greece", <http://www.asylumineurope.org/files/report-download/aida_greekreport_june2013_0.pdf>, lk 45.

11 Asylum Information Database (2013), "National Country Report: Austria", <http://www.asylumineurope.org/files/report-download/austria_aida_may2013.pdf>, lk 50-51.

Belgia, Hispaania, Holland, Itaalia, Küpros, Poola ja Taani on ooteajaks määranud 6 kuud. Neist riikidest on ligipääsu tööturule kõige enam piiranud Küpros, lubades varjupaigataotlejatel töötada vaid kindlates sektorites: põllumajanduses, tootmises, jäätmete käitlemises, hulgikaubanduses, remondi ja ehituse sektorites, välitöödel ja toidu kohaleviijana. Belgia, Hispaania, Holland ja Poola nõuavad aga varjupaigataotlejalt tööloa taotlemist ning Holland on lisaks piiranud ka töötamise aega. Seega vaid Itaalia ja Taani ei ole sellest grupist kehtestanud täiendavaid tingimusi, kusjuures Taanile ei ole vastuvõtu miinimumnõuete direktiiv kohustuslik. Samas on 9-kuulise ooteajaga **Luksemburg, Sloveenia ja Ungari** kehtestanud lisaks pikemale ooteajale nii tööturukontrolli nõude kui ka tööloa taotlemise vajaduse.

11 riiki – **Bulgaaria, Eesti, Horvaatia, Läti, Malta, Prantsusmaa, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Suurbritannia ja Tšehhi** – lubavad varjupaigataotlejad tööturule hetkel veel maksimaalse lubatud aja ehk ühe aasta möödudes. Mitmed neist riikidest on seejuures kehtestanud ka täiendavaid tingimusi, näiteks vajaduse taotleda tööloa või teostada tööturukontroll, mis võivad reaalse töötamise õiguse saamist tõsiselt piirata.

Iirimaa ja Leedu ei luba aga varjupaigataotlejaid tööturule terve menetlusperioodi jooksul. Kui Iirimaa puhul on see juriidiliselt selgitatav nende kõrvalejäämisega miinimumtingimusi sätestavast direktiivist, siis Leedu puhul on tegemist kohustuslike direktiivi nõuete rikkumisega. Samas on Leedu kinnitanud, et kõik varjupaigataotlused vaadatakse läbi kolme kuu jooksul või erakorralistel asjaoludel kuue kuu jooksul.¹²

Nagu ülalpool kirjeldatust selgub, on lisaks erinevatele ooteaegadele Euroopa Liidu liikmesriigid kehtestanud varjupaigataotlejate töötamise õigusele erinevaid lisatingimusi, mis oluliselt piiravad tegelikku ligipääsu tööturule:

- Mitmed riigid nõuavad varjupaigataotlejate töölevõtmise puhul eelnevalt erinevat tüüpi **tööturukontrollide** (*labour market test*) tegemist. Sellega kontrollitakse, kas ükski eelisõigusega isik (üldjuhul EL või EEA kodanik) sama töökohta ei soovi. Taolist kontrolli nõuavad Austria, Kreeka, Luksemburg, Läti, Malta, Prantsusmaa, Saksamaa, Sloveenia ja Ungari.
- Sageli näevad liikmesriigid ette, et varjupaigataotlejad peavad taotlema **tööloa**, mille taotlemine võib olla üsna pikk eraldiseisev protsess. Paljudel juhtudel eeldab tööloa taotlemine konkreetse tööpakkumise olemasolu, kuna tööloataotluse peab esitama tulevane tööandja. Varjupaigataotlejatelt nõuavad tööloa taotlemist Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Holland, Luksemburg, Läti, Malta, Poola, Prantsusmaa, Saksamaa, Sloveenia, Suurbritannia, Tšehhi ja Ungari.
- Austria, Küpros ja Suurbritannia lubavad varjupaigataotlejatel töötada vaid **kindlates majandussektorites**. Sellal kui Austrias ja Küprosel on varjupaigataotlejatele töötamiseks avatud terved valdkonnad (näiteks põllumajandus), siis Suurbritannias on varjupaigataotlejatel võimalik töötada vaid väga kitsalt piiritletud ametikohtadel, mis on kantud tööjõupuuduse all kannatavate ametite nimekirja (näiteks elektrialajaamade insener).

¹² European Migration Network (2010), "Ad-Hoc Query on The rules of access to labour market for asylum seekers". <http://www.sisekaitse.ee/public/ERV/ad_hoc/AHQ_on_rules_of_access_to_labour_market_for_asylum_seekers_WIDER_DISSIMINATION.pdf>.

- Holland on kehtestanud varjupaigataotlejatele **maksimaalse töötamise aja**: 24 nädalat aastas, muusika ja kunsti vallas töötavatel inimestel 14 nädalat aastas.
- Kinnipeetud varjupaigataotlejatel puudub ligipääs tööturule täielikult. See ei pruugi olla kooskõlas direktiiviga nendes liikmesriikides, kus kinnipidamine võib kesta rohkem kui 12 kuud.¹³

Kuna varjupaigataotlejatele kiire tööturule ligipääsu andmine on nii riigi kui taotlejate huvides, on kõige paremad ja jätkusuutlikumad tingimused kehtestanud Portugal, Rootsi ja Soome, kus töötamise õiguse saamise ooteaeg on lühike (kuni 3 kuud) ning kus varjupaigataotlejale ei ole töö leidmine muudetud ülemäära raskeks (s.t ei pea taotlema tööluba ega läbima tööturukontrolli).

Kuna varjupaiga-taotlejatele kiire tööturule ligipääsu andmine on nii riigi kui taotlejate huvides, on kõige paremad ja jätkusuutlikumad tingimused kehtestanud Portugal, Rootsi ja Soome.

Eesti kuulub nende riikide hulka, kes peavad lähtuvalt uuesti sõnastatud direktiivist 2013/33/EL kahe aasta jooksul varjupaigataotlejate tööturule pääsemise ooteaega lühendama. **Tulenevalt sellest ja eespool esitatud argumentidest, leiavad Eesti pagulasorganisatsioonid, et varjupaigataotlejatele rangete piirangute seadmine tööturule ligipääsule ei ole õigustatud. Leiame, et varjupaigataotlejatele tuleb anda reaalne võimalus asuda tööle pärast esimate menetlustoimingute lõppemist.**

Sotsiaalministeeriumi ametnikud on kinnitanud, et senise pika ooteaja säilitamiseks selgeid põhjusi ei ole. Ametnike hinnangul vähendaks varjupaigataotlejate tööle lubamine riigi vastuvõtukulutusi ja kulutusi vaimset tervist taastavatele teenustele, mille järele võib tekkida vajadus pika ooteaja ja tegevusetuse tõttu. Samuti annaks töötamine varjupaigataotlejatele iseseisva sissetuleku, millega nad saavad endale lubada hüvesid, ning töötamine aitaks neil luua või säilitada aktiivset tegutsemist. Tööturu ja ühiskondliku lõimumise seisukohast on nii inimese, ühiskonna kui riigi jaoks kasulik, kui inimene töötab, mitte ei elatu toetusrahadest. Töötamine võimaldab inimesel iseseisvalt toime tulla, oma oskusi rakendada ja edasi arendada ning mõjub ka psühholoogiliselt positiivselt ajal, mil varjupaigataotleja ootab otsust oma taotluse rahuldamise või tagasilükkamise kohta. Lisaks on nii mõnelgi varjupaigataotlejal olemas kvalifikatsioon ja oskused, mida oleks mõistlik ära kasutada Eesti tööturu huvides. Varjupaigataotlejate võimalus töötada võib pakkuda ka leevendust hooajaliste tööde tööjõupuudusele.

Sarnaste põhjendustega lihtsustati 2010. aastal varjupaigataotlejate tööturule ligipääsu ka Rootsis, kus varasema neljakuulise ooteaja asemel said taotlejad töötamise õiguse koheselt pärast taotluse esitamist. Käesoleva analüüsi raames intervjueeritud Rootsi Justiitsministeeriumi ametnik¹⁴ rõhutas töötamise olulisust ühiskonda integreerumisel, kuna töötamine aitab luua suhteid Rootsis elavate inimestega ning seeläbi tundma õppida Rootsi ühiskonnakorraldust ja

13 Euroopa Komisjon (2006), "Komisjoni aruanne Nõukogule ja Euroopa Parlamendile Nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/9/EÜ, millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded, kohaldamise kohta", <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0745:FIN:ET:PDF>>, lk 8.

14 Kirjavahetus Alejandro Firpo'ga (Rootsi Justiitsministeeriumi migratsiooni- ja varjupaigapoliitika osakonna asedirektor), 21.08.2013.

kultuuri. Samuti on töötamine oluline varjupaigataotlejatele iseseisvuse andmise seisukohast. Hetkel on Rootsis oma õigust töötada kasutanud 4007 varjupaigataotlejat.¹⁵

Lähtuvalt eespool esitatud argumentidest teeme järgmised kaks ettepanekut varjupaigataotlejatele töötamise õiguse andmise kohta:

- 1) Varjupaigataotlejatele tuleb anda automaatne õigus töötamiseks Eestis pärast esmaste menetlustoimingute lõppemist, millede järel on selge, et taotluse otsust jääb inimene ootama Eestisse.**
- 2) Varjupaigataotleja õigust töötamisele ei tohi piirata lisatingimustega, milleks on näiteks eelneva tööturukontrolli läbiviimine, tööloa taotlemine või vaid üksikutes majandussektorites töötamise õiguse andmine.**

¹⁵ Seisuga 23.08.2013.

Lisa 1. Varjupaigataotlejate töötamise õigus Euroopa Liidu liikmesriikides.

Riik	Seaduse nimi originaalkeeles ja vastuvõtmise aasta	Seaduse nimi inglise keeles	Paragrahv ja selle sisu	Erinõuded
Austria	Ausländerbeschäftigungsgesetz (AuslBG) (1975)	Act Governing the Employment of Foreign Nationals (AuslBG) http://www.migration.gv.at/fileadmin/downloads/gesetzentexte/AuslBG-AKTUELL-1_Juli2011_en.pdf	Ooteaeg: 3 kuud . Tööandjal on õigus taotleda asüülitaotlejale tööluba pärast kolme kuu möödumist tema avalduse sisseandmisest ja faktilise kaitse olemasolul (§ 4 lg 1).	Avalduse esitab tööandja, teostatakse tööturukontroll. Vastavalt §4a sätetele, isegi kui välismaalane ei vasta seaduses ettenähtud tingimustele, kuid tema põhisissetulek on seotud loometegevusega, on vajalik kaaluda, kas seaduses kaitstud avalik huvi on suurem isiku õigusest eneseväljendusele
Belgia	Arrêté royal portant exécution de la loi du 30 avril 1999 relative à l'occupation des travailleurs étrangers (1999) http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=1999060935&table_name=loi	The Royal Decree of 9 June 1999 on the execution of the Act of 30 April 1999 on the employment of foreign nationals	Ooteaeg: 6 kuud pärast esmase taotluse esitamist. Kui avalduse esitamisest kuue kuu jooksul ei ole saanud vastust ametilt (Commissaire général aux Réfugiés et aux Apatrides), kui otsus kuulub edasikaevamisele või kuni kohus (le Conseil du Contentieux des Etrangers) on otsusest teatanud, on kohustuslik taotleda C kategooria tööluba. (§ 4 lg 17)	Peab taotlema C-kategooria tööluba.
Bulgaaria	Закон за убежището и бежанците (2002)	Law on Asylum and Refugees http://www.aref.government.bg/docs/ZUB-TRC-2007-1181.doc	Ooteaeg: 12 kuud esmase taotluse esitamisest. Asüülitaotlejal on õigus siseneda tööturule kui taotlusprotsessi pole lõpetatud ühe aasta jooksul taotlejast olenemata põhjustel (§ 29 lg 3).	Selleks, et saada õigus töötada pärast ooteaja möödumist, peab tööloa taotlema kohalik tööandja.

Riik	Seaduse nimi originaalkeeles ja vastuvõtmise aasta	Seaduse nimi inglise keeles	Paragrahv ja selle sisu	Erinõuded
Eesti	Välismaalastele rahvusvahelise kaitse andmise seadus (2006)	Act on Granting International Protection to Aliens (2006) http://www.legaltext.ee/et/andmebaas/tekst.asp?dok=XX00013K2&keel=en	Ooteaeg: 12 kuud esmasest taotlusest. Kodakondsus- ja Migratsiooni ameti loal võib varjupaigataotleja Eestis töötada, kui Kodakondsus- ja Migratsiooni amet ei ole tema varjupaigataotluse suhtes ühe aasta jooksul, arvates varjupaigataotluse esitamisest, varjupaigataotlejast sõltumatul põhjusel otsust teinud (§ 10 lg 1). Varjupaigataotluse suhtes tehtud otsuse vaidlustamisel kohtus kehtib varjupaigataotlejale antud luba Eestis töötada kuni kohtumenetluse lõppemiseni (§ 10 lg 2).	Taotluse Eestis töötamiseks esitab varjupaigataotleja Kodakondsus- ja Migratsiooni ametile, kes annab tööloa või keeldub selle andmisest ühe kuu jooksul taotluse esitamisest arvates.
Hispaania	Ley 12/2009 (2009) http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/l12-2009.html	Law 12/2009	Ooteaeg: 6 kuud avalduse esitamisest. (§ 2 lg 24)	Peab taotlema tööloa.
Holland	Wet arbeid vreemdelingen (2000) http://wetten.overheid.nl/BWBR0007149/geldigheidsdatum_03-12-2012/afdrucken Delegatie- en uitvoeringsbesluit Wet arbeid vreemdelingen (2012) http://wetten.overheid.nl/BWBR0007514/geldigheidsdatum_03-12-2012	Foreign Nationals Employment Act Implementing rules Foreign Nationals Employment Act	Ooteaeg 6 kuud esmase taotluse esitamisest. Varjupaigataotlejal ei ole lubatud 6 kuu jooksul pärast avalduse esitamist töötada. (Wet arbeid vreemdelingen, § 8 lg 2)	Varjupaigataotlejal on õigus töötada 24 nädalat aastas. Muusikud ja kunstivallas töötavad taotlejad võivad töötada 14 nädalat aastas (Delegatie- en uitvoeringsbesluit Wet arbeid vreemdelingen, § 8 lg 20). Tööluba taotleb tööandja.
Horvaatia	Zakon o azilu (2003)	Law on Asylum http://www.refworld.org/docid/4e8044fd2.html	Ooteaeg: 12 kuud . (§36)	Peab taotlema tööloa (+ kvoodisüsteem).
Iirimaa	Refugee Act 1996	Refugee Act 1996 http://www.irishstatutebook.ie/1996/en/act/pub/0017/print.html	Varjupaiga taotlejad ei tohi kogu ooteaja jooksul töötada . (§ 9 lg 4)	Erinõudeid ei ole.

Riik	Seaduse nimi originaalkeeles ja vastuvõtmise aasta	Seaduse nimi inglise keeles	Paragrahv ja selle sisu	Erinõuded
Itaalia	Decreto Legislativo 30 maggio 2005, n. 140 “Attuazione della direttiva 2003/9/CE che stabilisce norme minime relative all'accoglienza dei richiedenti asilo negli Stati membri” (2005) http://www.camera.it/parlam/leggi/deleghe/05140dl.htm	Legislative Decree n. 140/2005 on minimum standards for the reception of the asylum seekers in Member States	Ooteaeg: 6 kuud esmase taotluse esitamisest. Kui taotluse kohta pole otsust tehtud 6 kuu jooksul ja see ei ole sõltunud taotlejast, võib taotleja saada ajutise tööloa kuni taotluse menetlemise lõpuni. (§ 11 lg 1)	Erinõudeid ei ole.
Kreeka	Προϋποθέσεις και διαδικασία παροχής άδειας εργασίας ή άλλης βοήθειας για επαγγελματική αποκατάσταση των αναγνωρισμένων από την Πολιτεία ως προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των προσωρινά διαμενόντων για λόγους ανθρωπιστικούς (1998) Διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπού πρόσφυγα, ανάκληση της αναγνώρισης και απέλαση αυτού, έγκριση εισόδου των μελών της οικογένειάς του και τρόπος συνεργασίας με τον εκπρόσωπο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (1999)	Presidential Decree No. 189/1998, Conditions and Procedures for the Grant of a Work Permit or Any Other Assistance for Occupational Rehabilitation to Refugees Recognised by the State, to Asylum Seekers and to Temporary Residents on Humanitarian Grounds http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?docid=3ae6b4e64 Presidential Decree No. 61/1999, Refugee Status Recognition Procedure, Revocation of the Recognition and Deportation of an Alien, Entry Permission for Members of his Family and Mode of Cooperation with the UNHCR http://www.refworld.org/docid/3ae6b4d830.html	Ooteaeg puudub. Varjupaigataotlejale antakse pärast taotluse esitamist spetsiaalne varjupaigataotleja kaart, millega antakse ka luba siseneda tööturule. Kaart kehtib esialgu kuus kuud (“Presidential Decree No. 61/1999”, § 2 lg 7). Ainult kaardi olemasolu korral on võimalik tööd otsida (“Presidential Decree No. 189/1998”, § 1).	Varjupaigataotleja poolt täidetud töökoha vastu ei tundnud eelnevalt huvi ükski Euroopa Liidu kodanik, Kreeka päritolu inimene ega rahvusvahelise kaitse saanud isik. (“Presidential Decree No. 189/1998”, § 4 lg 1)

Riik	Seaduse nimi originaalkeeles ja vastuvõtmise aasta	Seaduse nimi inglise keeles	Paragrahv ja selle sisu	Erinõuded
Küpros	Ο περί Προσφύγων Νόμος του 2000 (viimati muudetud 2013)	Refugee Law of 2000 http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a71aac22.html	Ooteaeg: 6 kuud esmase taotluse esitamisest. (§ 9 lg 1).	Pärast 6 kuud on asüülitaotlejal võimalik töötada põllumajanduses, tootmises, jäätmete käitlemises, hulgikaubanduses, remondi ja ehituse sektorites, välitöödel ja toidu kohaleviijana. Tööandjal peab olema luba võõrtööjõudu palgata.
Leedu	Įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties (viimati muudetud 2011)	Law on the Legal Status of Aliens http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=416015	Töötamise õigus puudub. Vastavalt § 57-le, peavad välismaalased taotlema tööluba, sellist võimalust asüülitaotlejatele aga tagatud ei ole. Samuti puudub asüülitaotlejatel ajutise kaitse all olevatele isikutele või pagulastele mõeldud vabastus tööloa taotlemisest, kuna puudub ajutine või pikaajaline elamisluba (§ 58 lg 1).	Samas kinnitatakse, et varjupaigataotluse menetlemine võtab aega maksimaalselt kolm kuud (erakorralistel asjaoludel kuni kuus kuud).
Luksemburg	Statut des Personnes de Nationalité Etrangère (viimati muudetud 2011)	Statute of Persons with Foreign Nationality http://www.legilux.public.lu/leg/textescoordonnes/recueils/etrangers1/Complement.pdf	Ooteaeg: 9 kuud esmase taotluse esitamisest. Kui selle aja jooksul pole taotlejast mittesõltuvatel põhjustel varjupaiga kohta otsust tehtud, võib taotleja teatud tingimustel töötada. (Droit d'asile et Protection Temporaire, § 14 lg 1)	Tööluba antakse esialgu 6 kuuks ja kehtib ühe ameti ning tööandja jaoks. Taotleja saab tööd vaid sel juhul, kui ametikohale ei kandideeri ükski Euroopa Liidu kodanik, Euroopa Liidu ühtse majandusruumi liikme kodanik või kolmanda riigi kodanik erikokkulepetel. (Droit d'asile et Protection Temporaire, § 14 lg 2 ja 3)
Läti	MK noteikumi Nr.553 "Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem" (2010)	Regulation No. 553. Regulations Regarding Work Permits for Third-country Nationals http://www.lm.gov.lv/upload/labour/cab_reg_no_553.doc	Ooteaeg: 12 kuud. Asüülitaotlejatel on õigus töötada 1 aasta pärast taotluse sisseandmist, juhul kui temast mitteolenevatel põhjustel ei ole suudetud avaldust aasta jooksul läbi vaadata. (§ 14)	Erinõudeid ei ole.

Riik	Seaduse nimi originaalkeeles ja vastuvõtmise aasta	Seaduse nimi inglise keeles	Paragrahv ja selle sisu	Erinõuded
Malta	Reception of Asylum Seekers (Minimum Standards) Regulations (2005)	Reception of Asylum Seekers (Minimum Standards) Regulations http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=10662&l=1	Ooteaeg: 12 kuud . Kui esmase taotluse esitamisest on möödas 1 aasta ja taotlejast mittesõltuvatel põhjustel pole otsust langetatud, siis võib taotleja tööloa saada. (§ 10 lg 2)	Ministeerium, mis tegeleb töölubade andmisega, otsustab tööloa saamise tingimused. Teostatakse tööturukontroll.
Poola	Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (2003)	Act of 13 June 2003 on granting protection to foreigners within the territory of the Republic of Poland http://www.udsc.gov.pl/files/prawo/ACT%20of%20June%2013%202003%20(3).doc	Ooteaeg: 6 kuud . Kui 6 kuu jooksul ei ole taotluse kohta otsust tehtud, väljastatakse Reparatsioonide ja Välismaalaste Ameti Presidendi (President of the Office for Reparations and Aliens) poolt asüülitaotlejale sertifikaat, mis koos ajutise isikutõendiga annab aluse tööloa saamiseks (vastavalt 20. aprilli 2004 aasta aktile tööjõu ja tööturu kohta.). (§ 30a lg 1)	Erinõudeid ei ole.

Riik	Seaduse nimi originaalkeeles ja vastuvõtmise aasta	Seaduse nimi inglise keeles	Paragrahv ja selle sisu	Erinõuded
Portugal	Lei n.º 15/98 de 26 de Março. Estabelece um novo regime jurídico-legal em matéria de asilo e de refugiados (1998) Lei 20/2006, de 23 de Junho Aprova disposições complementares do quadro jurídico-legal sobre asilo e refugiados, assegurando a plena transposição para a ordem jurídica interna da Directiva n.º 2003/9/CE, do Conselho, de 27 de Janeiro, que estabelece as normas mínimas em matéria de acolhimento de requerentes de asilo nos Estados membros. Lei n.º 27/2008 de 30 de Junho Estabelece as condições e procedimentos de concessão de asilo ou protecção subsidiária e os estatutos de requerente de asilo, de refugiado e de protecção subsidiária, transpondo para a ordem jurídica interna as Directivas n.ºs 2004/83/CE, do Conselho, de 29 de Abril, e 2005/85/CE, do Conselho, de 1 de Dezembro.	Law No. 15/1998 of 26 March 1998, Establishing a New Legal Framework in Matters Regarding Asylum and Refugees http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b5534.html Law 27/2008. 30th June Establishes the conditions and procedures for granting asylum and subsidiary protection and the statuses of asylum applicant, refugee and of subsidiary protection, transposing into internal juridical order Council Directives ns 2004/83/CE, of 29th April and 2005/85/CE, of 1st December http://www.unhcr.org/refworld/docid/48e5c13c8.html	Ooteaeg puudub. Asüülitaotlejatele, kellel on juba ajutine elamisluba, tagatakse õigus tööturule pääsemiseks. (15/1998, § 55) Ajutine elamisluba antakse asüülitaotluse sisseandnud isikule. (27/2008, § 27 lg 1) Varjupaigataotlejate ligipääs tööturule on piiratud vaid taotluse esitamise ja taotluse menetlemisesse vastuvõtmise otsuse vahel. See aeg ei tohi olla pikem kui 20 päeva. (20/2006, § 9 lg 3)	Erinõudeid ei ole.
Prantsusmaa	Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile (viimati muudetud 2013) http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070158&dateTexte=20130815	Code of entry and residence of foreigners and asylum	Ooteaeg: 12 kuud esmase taotluse esitamisest. (R742-2)	Varjupaigataotlejatele kehtivad samad piirangud mis teistele välismaalastest töötajatele, sealhulgas tööturukontroll.

Riik	Seaduse nimi originaalkeeles ja vastuvõtmise aasta	Seaduse nimi inglise keeles	Paragrahv ja selle sisu	Erinõuded
Rootsi	Utlänningsföreläggelsen (2006) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Utlanningsforordning-200697_fs-2006-97/?bet=2006:97	Aliens Ordinance	Ooteaeg: puudub (ptk 5 § 4).	Vabastust tööloa omamisest ei ole võimalik saada asüülitaotlejal, kellel puudub isikuttõendav dokument ning ta ei ole nõus tegema koostööd enda isiku tuvastamiseks ning kes saadetakse välja Dublini menetluse raames.
Rumeenia	Lege Nr. 122 din 4 mai 2006 privind azilul în România (2006)	Law no 122/2006 on Asylum http://www.unhcr.org/refworld/docid/44ace1424.html	Ooteaeg: 12 kuud asüülitaotluse esitamisest kui taotlusprotsess pole selleks ajaks lõppenud. (§ 17 lg 1o)	Erinõudeid ei ole.
Saksamaa	Asylverfahrensgesetz (viimati muudetud 2007)	Asylum Procedure Act http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_asylvfg/englisch_asylvfg.html#p0385	Ooteaeg: 12 kuud esmasest taotlusest. Pärast aastast seaduslikku riigisviibimist võib minna tööle kui Föderaalne Tööhoive Agentuur (Bundesagentur für Arbeit) või mõni täidesaatva võimu õigusakt (statutory instrument) annab loa töötamiseks. (§ 61 lg 2)	Varjupaigataotlejal ei ole lubatud enne rahaliselt tasustatud tööle minna, kui ta on vastuvõtukeskusest välja kolinud.
Slovakkia	Zákon z 20. júna 2002 o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov (2002)	Act as on June 20, 2002, on Asylum and Amendment of Some Acts http://www.unhcr-centraleurope.org/pdf/where-we-work/slovakia/act-on-asylum-2008.html	Ooteaeg: 12 kuud . Puudub õigus majandussuhete loomiseks kuni asüüliandmise otsuse teostumiseni v.a juhul kui tema avaldust ei ole suudetud 1 aasta jooksul läbi vaadata. (§ 23 lg 6)	Erinõudeid ei ole.
Sloveenia	Zakon o mednarodni zaščiti (ZMZ) (viimati muudetud 2011) http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201111&stevilka=450	Law on International Protection http://www.unhcr.org/refworld/docid/47f1fdfc2.html	Ooteaeg: 9 kuud alates taotluse esitamisest (§ 85 lg 1).	Tehakse tööturukontroll, töötamiseks on vajalik tööloa.
Soome	Ulkomaalaislaki (viimati muudetud 2010)	Aliens Act http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2004/en20040301.pdf	Ooteaeg: 3 kuud (või 6 kuud) . Saab õiguse töötada, kui esmase taotluse esitamises on möödunud 3 kuud, kui on olemas kehtiv isikuttõendav reisidokument. Juhul kui vastav dokument puudub, on ooteaeg 6 kuud. (§ 81) Õigus töötada kehtib nii kaua, kui on vastu võetud otsus asüülitaotluse kohta ning kui seda ei kaevata edasi.	Erinõudeid ei ole.

Riik	Seaduse nimi originaalkeeles ja vastuvõtmise aasta	Seaduse nimi inglise keeles	Paragrahv ja selle sisu	Erinõuded
Suur-britannia	Immigration rules (viimati muudetud 2012)	Immigration Rules http://www.ukba.homeoffice.gov.uk/policyandlaw/immigrationlaw/immigrationrules/	Ooteaeg: 12 kuud esmase taotluse esitamisest, kui taotluse menetlemise viibimises pole süüdi taotleja. (§ 360)	Eritingimused: a) varjupaigataotleja täidetav ametikoht peab olema nimekirjas, mille kohaselt puudub Ühendkuningriigis piisavalt selle töö tegijaid; b) varjupaigataotleja ei tohi tegutseda füüsilisest isikust ettevõtjana; c) varjupaigataotleja ei tohi asutada oma ettevõtet. (§ 360A)
Taani	Udlændingeloven (viimati muudetud 2013) https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=144310	Aliens (Consolidation) Act	Ooteaeg: 6 kuud . Varjupaigataotlejad on tööloa taotlemisest vabastatud kui otsust nende taotluse kohta ei ole tehtud 6 kuu jooksul taotluse esitamisest. (§ 14a lg 2)	Töötamise tingimuseks on koostöö tegemine Taani Immigratsiooniametiga (varjupaigataotleja ja ameti vahel sõlmitakse vastav lepe).
Tšehhi	Zakon ze dne 13.kvetna 2004 o zamostnanosti (2004)	Act dated 13th May 2004 on Employment http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zoz_od_1-4-2012_en.pdf	Ooteaeg: 12 kuud . Vastavalt tööseadusele saab varjupaigataotleja tööluba taotleda 12 kuu möödudes varjupaigataotluse esitamisest. (§ 99)	Peab taotlema tööluba.
Ungari	2007. évi LXXX. Törvény a menedékjogról (2007) 2013. évi XCIII törvény az egyes rendészeti tárgyú törvények módosításáról (2013) http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK13101.pdf	Act LXXX of 2007 on Asylum http://www.refworld.org/docid/4979cc072.html Act XCIII of 2013 on the amendment of certain law enforcement acts	Ooteaeg: 9 kuud . Lubatud on 9 kuu jooksul pärast taotluse sisseandmist töötada vaid vastuvõtukeskuse territooriumil (§ 5 lg 1, muudetud 2013. aasta seaduse § 85). Pärast 9 kuu möödumist saab taotleda tööluba.	Peab taotlema tööluba. Kolmandate riikide kodanikud saavad tööloa tööandja avalduse alusel, kuid seda vaid juhul kui ükski Ungari või ELi/EEA kodanik ei ole seda tööd soovinud.